

HÄNT & TÄNKT september 2020

Efter en kylig maj med flera minusgrader på nätterna blev juni en tämligen varm månad, som avslutades med värmebölja. Medan juli istället blev sval med flera omgångar av regnväder, så bjöd augusti inledningsvis på en kort värmebölja.

Antalet sjukdomsfall inlagda på sjukhus i covid-19 har gått ned under sommaren, men restriktionerna kvarstår. Folkhälsomyndigheten har meddelat att de överväger om det går att lätta på restriktionerna för ålderskategorin 70+, men ännu har några sådana signaler inte kommit. Det innebär i kombination med förbudet mot folksamlingar på fler än 50 personer problem för Samfundet S:t Eriks verksamhet. Istället för ett traditionellt årsmöte kommer det därför att genomföras via medlemsomröstning i form av poströstning i september med avslut den 30 september.

Vi återkommer med information om när vårens inställda program kan genomföras, med vandringar, visningar och föredrag, inte minst de programpunkter som anknyter till de olika artiklarna i 2019 års årsbok *Per O. Hallman* som kom ut i november. Där beskrivs den epok han representerar med konstnärliga stadsplaner, storgårdskvarter med gröna gårdar och trädplanterade gator som följer terrängen, alltifrån Lärkstaden och Röda Bergen till Gamla Enskede, Blecktornsparken och Helgalunden. En viktig inspirationskälla idag där exploateringsintressena tillåts breda ut sig på stadsmiljöns bekostnad.

Samfundet S:t Erik har lämnat in flera starkt kritiska yttranden under våren och försommaren, bland annat ett yttrande över samråd för området vid Norrtull (östra Hagastaden) där vi ifrågasatt den höga skalan och tätheten och efterlyst en planering som utgår från Hagaparkens värden och respekt för lagstiftningen om Nationalstadsparken. Vi har krävt att den bebyggelse som planeras närmast Stallmästaregården ska utgå och att bostadskvarteren längs Cederdalsvägen ska koncentreras längs gatan och att parken ska förstärkas med ytor för idrott och fritid. Vi har också i ett öppet brev till trafiknämnden kritiserat planerna på att bredda cykelbanan över Riddarholmskanalen. Vi påtalade att Munkbron kommer att vara avstängd för biltrafik i flera år och att den kan användas som cykelväg. Både Centralbron och tunnelbanebron måste grävas ned. Vi behöver inte fler skrymmande ingrepp över Riddarholmskanalen. Dessutom bevakar vi vad som händer med områden som vi tidigare yttrat oss över, tex de planerade höga åkattraktionerna vid Gröna Lund i kv Skeppsholmsviken.

Samfundet S:t Eriks rätt att överklaga stadsbyggnadsprojekt har slagits fast av Högsta domstolen efter att Stockholms stad överklagat Samfundets rättighet att

överklaga ärendet Snäckan 8 invid Sheraton. Det är ett glädjande kvitto på det seriösa arbete som Samfundet S:t Erik lägger ned på att värna kulturarvet i Stockholm. Vi har alltsedan Samfundet bildades 1901 medverkat till att rädda Gamla stan från rivning och överlämnat såväl AB Stadsholmen, som Vindragarlagets hus och flera våningar från olika epoker till Stockholms stad där nu Stadsmuseet kan bedriva visningar, t.ex. Stukatörens våning. Vi hanterar överklagandena med eftertanke och klokhet, och koncentrerar våra insatser på ärenden som är av principiell vikt.

Slussen-projektet har varit i hetluften i sommar. Efter flera kritiska artiklar om den så kallade guldbron i DN, en lutande motorvägslänkande konstruktion i åtta filers bredd som inte passar in i den kulturhistoriskt känsliga miljön i Gamla stan, så kom SvD med artiklar om de skenande kostnaderna för projektet. De ansvariga försvarade sig med att de inte hade insett komplexiteten i bygget av bussterminalen i Katarinaberget, och inte heller i grundförhållandena i Söderström. Något som borde få Stockholms stad att tänka om. Bussterminalen bör utgå och ersättas med genomgående busslinjer med terminal-lägen utanför staden. Samfundet S:t Erik har upprepade gånger krävt att tunnelbanan förbi Gamla stan måste grävas ned. Den är oskyddad mot översvämningar, och om vattnet rinner in i tunnelbanan riskerar hela tunnelbanesystemet och Citybanan att översvämmas.

Årets årsbok handlar om vattenrum, och i den belyser vi de klimatförändringar som är att vänta. Årsboken är en fördjupning av det som framkom vid Samfundet S:t Eriks och Naturskyddsföreningens Klimatseminarium den 11 november 2019. De havsnivåhöjningar som är att vänta med de temperaturhöjningar som IPCC redovisar i sin senaste rapport och hur de påverkar Stockholm på olika sätt, alltifrån djur- och växtlivet längs stadens stränder, strandnära bebyggelse och problemen för tunnelbanan förbi Slussen.

Vi återkommer med Samfundet S:t Eriks uppskattade verksamhet när coronaviruspandemin har lagt sig.

Välkomna att ta del av de sammanfattningar och filmer från Samfundet S:t Eriks verksamhet och våra yttranden, som finns på vår hemsida och på sociala medier!

Ta väl hand om er!

Monica Andersson
Ordförande Samfundet S:t Erik

MEDDELANDE FRÅN KANSLIET

Höstens program, september–november

Tyvär har vi, med några undantag, inte lyckats omboka de arrangemang som ställdes in i våras med anledning av coronaviruset men vi hoppas på nya tillfällen. Vi har även beslutat att inte ge några föredrag under perioden, samt att begränsa antalet vandringar och visningar (se vidare under Corona – Riktlinjer). Under novembers andra hälft återkommer vi med ett extra medlemsutskick för perioden december–februari 2021, med förhoppningen om ett mer varierat program.

Årsmöte 2020

Styrelsen för Samfundet S:t Erik kallar till årsmöte den 30 september 2020, som kommer att avhållas utan fysisk närvaro. Omröstning kommer att ske genom poströstning (se vidare information i inlagorna).

Samfundet S:t Erik årsredovisning och revisionsberättelse för 2019 finns på vår hemsida www.samfundetsterik.se för nedladdning.

Årsboken 2020

Årets årsbok bär titeln *Stockholms vattenrum – stadsmiljö, klimat och framtid* och innehåller bland annat artiklar om sjöfartsstaden, Stockholms vattenflöde, Brunnsviken, bad i staden, prämtrafik, bebyggelse vid vatten och klimatförändringar.

Årsboken beräknas vara klar för distribution till våra medlemmar runt mitten av november.

Vänmuseer och samarbetspartners

Stadsmuseet och Medeltidsmuseet har återöppnat sina respektive verksamheter men med ett minskat antal deltagare vad gäller program såväl inomhus som utomhus om max 15 personer. För föredrag gäller max 35 deltagare i respektive museers hörsalar.

Strindbergmuseet öppnar åter för visningar den 10 september med max 5 personer åt gången.

K.A. Almgren sidenväveri & museum har återöppnat med nya öppettider, må–lör 12.00–16.00.

Håll utkik efter extrainsatta programpunkter

Emellanåt erbjuder vi visningar och andra evenemang mellan ordinarie informationsblad. Dessa extrainsatta programpunkter annonseras via e-nyhetsbrev och på hemsidan www.samfundetsterik.se.

Nyhetsbrev på e-post

Nyhetsbrev med information från styrelse, kansli och samarbetspartners skickas ut från kansliet per e-post mellan ordinarie pappersutskick. Vill du också få dem? Skicka i så fall din e-postadress till oss. Du kan när som helst säga upp din prenumeration.

GDPR

Om dataskyddsförordningen GDPR, och hur vi hanterar dina personuppgifter kan du läsa om på vår hemsida.

ANMÄLAN TILL PROGRAM

Anmälan till medlemsprogrammen sker till Samfundet S:t Eriks kansli **tidigast mån 14 september kl 10.00** (om ej annat anges) per e-post kansli@samfundetsterik.se.

Obs! Anmälningar inkomna före utsatt tid beaktas ej.

Deltagaravgiften inbetalas efter bekräftad plats till Samfundet S:t Eriks **bankgiro 820-1550**.

Tack för att du meddelar återbud! Vi har som regel reservlistor till de olika arrangemangen, så i det fall du får förhinder tar gärna en av dessa reserver din plats. Avbokningar inkomna senare än fem arbetsdagar före avsett arrangemang återbetalas inte.

Vänligen kom i tid! Var på plats 10 minuter innan aktuellt arrangemang börjar.

CORONA – RIKTLINJER

I avvaktan på nya direktiv från Folkhälsomyndigheten är deltagarantalet vid vandringar och visningar tills vidare begränsat till 15 personer. Antalet kan komma att justeras under programperioden.

Kom ihåg! Stanna hemma om du känner dig minsta sjuk, och håll avstånd.

KALENDARIUM september–november 2020

Måndag 14/9 Anmälan öppnar 10.00

Onsdag 16/9	Vandring Norra kyrkogården
Torsdag 17/9	Vandring Lilla Essingen
Fredag 18/9	Vandring Norra kyrkogården
Måndag 21/9	Vandring Lilla Essingen
Torsdag 24/9	Vandring Rörstrandsområdet
Måndag 28/9	Vandring Riddarholmen
Onsdag 30/9	Årsmöte (se separat info & inlagor)
Torsdag 1/10	Vandring Riddarholmen
Måndag 5/10	Vandring Nybrogatan
Onsdag 7/10	Vandring Snösätra 'Wall of fame'
Torsdag 15/10	Vandring Nybrogatan
Måndag 19/10	Vandring Nybrogatan
Torsdag 5/11	Vandring Stockholms blodbad
Tisdag 10/11	Visning Stockholms blodbad
Torsdag 19/11	Vandring Stockholms blodbad
Tisdag 24/11	Höstmöte i Börssalen
Fredag 27/11	Visning Stockholms blodbad
Måndag 30/11	Bokrea på vårt kansli 13.00–19.00
Tisdag 1/12	Bokrea på vårt kansli 13.00–19.00
Onsdag 2/12	Visning Stockholms blodbad

Obs! Anmälan: kansli@samfundetsterik.se **tidigast måndag 14 september från kl 10.00** (om ej annat anges).

ARKITEKTERNA SOM FÖRÄNDRADE STOCKHOLM

Helgo Zettervall och Isak Gustaf Clason. Ferdinand Boberg och Carl Westman. De och flera andra betydelsefulla arkitekter ligger på Norra begravningsplatsen, vilken utgör inramning för en guidning genom 1800- och 1900-talens arkitekturhistoria i Stockholm.

Guidar gör **Michael Karlsson**, Frescati utbildning.

När: Ons 16 sep kl 17.00–18.30
Fre 18 sep kl 13.00–14.30

Samling: Grind 1 vid Solna kyrkväg mitt emot Solna kyrka

Kostnad: 120 kr

LILLA ESSINGEN – SOMMARÖ, INDUSTRIORT, SJÖSTAD

Historien börjar med ett värdshus under Bellmans dagar. Ön blev sommarö under 1800-talet med ångfärjor till staden för att senare förvandlas till fabriksö med de världsomspännande företagen Electrolux och Primus. En mängd bostäder byggdes under 1930-talet och ön blev Nordeuropas mest tätbefolkade ö. Primus försvann med Essingeleden och Electrolux flyttade efter nära 100 år. Öns strandområden blev tillgängliga för bostäder, badbryggor och strandpromenader.

John-Olov Sidén och Claes-Göran Borg, redaktörer för en ny bok om Lilla Essingen, guidar vandrigen runt ön.

När: Tors 17 sep kl 17.00–19.00
Mån 21 sep kl 10.00–12.00

Samling: Strålgatan 2

Kostnad: 120 kr

Obs! Lång gångsträcka.

FRÅN MASKINISTA TILL BARISTA

Rörstrandsgatan brukar ses som ett typexempel på gentrifiering i Stockholm. Från att ha varit en gata med bostäder byggda för industriarbetare är det idag en av Stockholms restaurangtätaste och trendigaste adresser.

Genom gatubild, arkitektur och mänskliga röster speglas gatans förvandling och den statushöjning som präglat Rörstrandsgatan och många andra stadsdelar i Sverige och övriga världen under de senaste decennierna.

Guider är **Bo Larsson** och **Sebastian Ulvsgård**, antikvarier vid Stadsmuseet.

När: Tors 24 sep kl 16.00–17.30

Samling: Rörstrandsgatan framför Filadelfiakyrkan

Kostnad: 120 kr

RIDDARHOLMEN I TID OCH RUM

En vandring genom medeltid, stormaktstid och ämbetsmannatid. Och en del om dagens hot och möjligheter. Ett koncentrat av Stockholms historia kommer veckla upp sig under vandrigen runt den lilla holmen. Sällan i Stockholm är det förflutna så närvarande som här.

Guide är **Anders Bodin**, tekn dr och kulturarvspecialist.

När: Mån 28 sep kl 16.00–18.00
Tors 1 okt kl 14.00–16.00

Samling: Vid modellerna intill Riddarholmskyrkan norra fasad

Kostnad: 120 kr

NYBROGATAN – FRÅN KATTHAVET TILL TYSKBAGAREBERGET

Vi gör en vandring utefter denna spännande gata – en av de äldsta på Östermalm – som började vid den Nya bron och slutade, först vid Tyskbagarberget, innan berget sprängdes och gatan förlängdes till nya Valhallavägen. Fattiga och rika, bagare och militärer, mat, jazz, teater, bio och långlivade butiker är lite av det som det kommer berättas om under färden.

Guidar gör **Maj Sandin**, författare till bl a *En liten bok om Nybrogatan* (2020).

När: Mån 5 okt kl 16.00–17.30
Tors 15 okt kl 14.00–15.30
Mån 19 okt kl 14.00–15.30

Samling: Raoul Wallenbergs Torg/Arsenalsgatan

Kostnad: 120 kr

SNÖSÄTRA 'WALL OF FAME'

Snösättra industriområde i södra Stockholm har sedan 2014 blivit ett av Europas största utomhusgallerier för graffiti, gatukonst och annat samtida muralmaleri. Målningarna skapas ofta i samband med årliga festivaler som lockar flera tusen besökare.

På sistone har platsen fått alltmer uppmärksamhet då staden vill riva en tredjedel. Vi vandrar en dryg kilometer genom området, studerar dess väggmaleri och diskuterar platsen.

Guide är **Jacob Kimvall**, fil dr vid Institutionen för kultur och estetik (Stockholms universitet), som år 2014 disputerade med avhandlingen *The G-word: Virtuosity and Violation, Negotiating and Transforming Graffiti*.

När: Ons 7 okt kl 16.00–18.00

Samling: Samling: utanför Rågsveds tunnelbanestation (för dig som kommer med annat transportmedel går det bra att möta upp ca 16.20 vid korsningen Snösättragränd–Snösättravägen).

Kostnad: 120 kr

STOCKHOLMS BLODBAD, VANDRING

Enligt överbördeln avrättades 82 män på Stortorget i Gamla stan 7–9 november 1520 i Stockholms blodbad, men mycket tyder på att det var fler. Avrättningarna var kulmen på en invecklad maktkamp om Sveriges tron. Hör om personerna i dramats mitt, Kristian II, Kristina Gyllenstierna och Gustav Trolle, och hör om stadens borgare som drabbades hårt. Följ med till de en gång blodbesudlade platserna där en av det mest omtalade händelserna i Sveriges historia ägde rum.

När: Tors 5 nov kl 14.00–15.30 &
Tors 19 nov kl 14.00–15.30

Samling: Storkyrkans trappa

Kostnad: 120 kr

STOCKHOLMS BLODBLAD, VISNING

För 500 år sedan mellan den 7 och 9 november år 1520 flöt blodet i Gamla stans gränder. Enligt chefsbördeln Jürgen Homut avrättades 82 personer på Stortorget i Stockholms blodbad. Avrättningarna var kulmen på en invecklad maktkamp om Sveriges tron. Visningen ger olika perspektiv på dramat som format historieberättandet om Sverige och Stockholm.

När: Tis 10 nov kl 15.00–16.00
Fre 27 nov kl 15.00–16.00
Ons 2 dec kl 18.00–19.00

Samling: Medeltidsmuseets entré

Kostnad: 120 kr

HÖSTMÖTE 2020

Höstmötet hålls tisdag 24 november 2020 kl 19.00–ca 21.00 i Stora börssalen, Börshuset, Källargränd 4, Gamla Stan. Mer information om höstmötet medföljer i nästa utskick och kommer även publiceras på vår hemsida.

BOKREA

Under två dagar i december öppnar Samfundets kansli för bokrea där du bland annat kan köpa våra äldre årsböcker men även botanisera i det blandade utbudet av stockholmiana vi hittat i våra arkiv.

När: Mån 30 nov kl 13.00–19.00
Tis 1 dec kl 13.00–19.00

Var: Samfundet S:t Eriks kansli,
Köpmangatan 5, Gamla stan.

KONTAKT

Post-, besöks- och fakturaadress:
Samfundet S:t Erik, Köpmang 5, 111 31 Stockholm
Telefon: 08-21 09 24
E-post: kansli@samfundetsterik.se
Samfundet S:t Eriks styrelse nås via kansliet

KANSLI och social media

Öppettider: såkrast tisdag–torsdag kl 10.00–15.00
Hemsida: www.samfundetsterik.se
Facebook: www.facebook.com/Samfundetsterik/
Instagram: SamfundetStErik
Twitter: @SamfundetStErik

YTTRANDEN

Samfundet har sedan förra utskicket yttrat sig i nedanstående ärenden. Läs yttranden i sin helhet på vår hemsida under fliken ”Opinion”, www.samfundetsterik.se.

- *Mars & Vulcanus 1* (riksdagens ledamotshus, f.d. kanslihuset), Gamla stan, överklagande av Länsstyrelsens avslag av överklagande av bygglov för tillbyggnad av fastigheten, Länsstyrelsens beteckning 403-58806-2019, 20200422
- *Rangstaplan*, del av Örby 4:1 i stadsdelen Högdalen, S-Dp 2013-13851, 20200430
- *Neapel 3 m fl*, Ladugårdsgärdet, S-Dp 2018-00406, 20200512
- *Modernare byggregler – förutsägbart, flexibelt och förenklat* från Kommittén för Modernare byggregler, SOU 2019:68, d.nr Fi2019/04318/BB, 20200513
- *Sätra Centrum* (Högsätra 10, Djursätra 3 m.fl.) i stadsdelen Sätra i Stockholm, S-Dp 2018-15976, 20200513
- *Skeppsholmsviken 6 m.fl.* vid Gröna Lund i stadsdelen Djurgården, Dp 2016-06685, överklagande till Mark- och miljödomstolen av detaljplan, 20200519
- *Östra Hagastaden*, Norrtull, Vasastaden 1:100 m fl, i stadsdelen Vasastaden, S-Dp 2016-17865, 20200526
- ”Bygg inte över Riddarholmskanalen”, öppet brev till trafiknämndens ledamöter, 20200528
- *Orgelpipen 7*, del av Norrmalm 6:1, dnr 2017-02605, 20200608
- *Katthavet 7*, Norrmalm, Sankta Eugenia katolska församling, S-Dp 2018-14318, 20200615
- *Beridarebanan 77*, Hötorgsgången, angående avvisat överklagande gällande Samfundet S:t Eriks klagorätt rörande bygglov för överglasning av Hötorgsgången m.m, mål nr P 12648-19 060103, 20200626
- *Snäckan 8*, Norrmalm, komplettering av överklagande, Mark- och miljödomstolen, mål nr P 5146-20, 20200810
- *Tranbodarne 11*, Södermalm, angående ansökan om bygglov för påbyggnad av tak, dnr 2020-06407-575, 20200820
- *Marievik 15 m fl* i stadsdelen Liljeholmen i Stockholm, S-Dp 2010-14465, 20200820
- *Henriksbergs verksamhetsområde*, Hägersten 2:6 m.fl., S-Dp 2010-16649, 20200825
- Stockholms Arkitekturpolicy, Kontorsremiss 2020, dnr 2020-08231, 20200826